

Hoogleraar Dik Mevius wil meer verantwoordelijke rol voor dierenartsen

'Ga niet shoppen met antibiotica'

Als het aan Dik Mevius ligt, blijven melkveehouders trouw aan één antibioticaleverancier, vullen de dierenartsen hun poortwachtersfunctie echt in en houdt vanaf volgend jaar elke melkveehouder bij wat er exact gebruikt wordt. 'De melkveehouderij kan makkelijk winst halen bij minder antibioticagebruik.'

tekst Alice Booij

bij het CVI. Extra druk heeft hij het momenteel met zijn werk in het deskundigenpanel van de SDA, de Stichting Diergeneesmiddelenautoriteit. Deze gaat richtlijnen maken voor het gebruik van antibiotica in de veehouderij. 'De ogen zijn vooral gericht op grootverbruik in varkens, pluimvee en kalveren, maar ook voor melkveehouders is er geen ontkomen aan.' Zo'n zestig jaar na de ontdekking van antibiotica staat de resistentie bovenaan de

wereld. Ook zijn er de laatste tien jaar meer aanwijzingen over de relatie van resistentie bij mensen en dieren.'

Waarom slaat dan nu pas de 'vlam in de pan'?
'Resistentie tegen antibiotica was eigenlijk een ziekenhuisprobleem, de relatie met dieren was niet duidelijk. Het wordt de laatste jaren steeds duidelijker dat het dier een bron kan zijn voor de mens en andersom. En dus moeten we actie ondernemen.'

Gelden die acties ook voor de melkveehouderij?
'Het imago van de Nederlandse veehouderij is niet positief. Alhoewel dat in de melkveehouderij nog wel meevalt, maar door onder andere BSE, Q-koorts en resistente bacteriën zoals MRSA en ESBL's is de beeldvorming negatief beïnvloed. Een zuivelproduct moet veilig zijn en niet bezuigd met kiemen die schadelijk zijn voor de volksgezondheid. Er is geen ont-

Hoe ziet die aanpak er volgens u uit?

'Door altijd af te vragen of het inzetten van antibiotica nodig is. Gebruik het zeker niet preventief, maar alleen als het écht moet. Zoek naar alternatieven en oplossingen in huisvesting, verzorging en voeding om ziekten te voorkomen.'

Is die bewustwording er bij melkveehouders?

'Naar mijn idee nog niet sectorbreed. Er wordt nog te veel gedacht dat het een pluimvee-, kalver- en varkensprobleem is. Er is wel een aantal projecten gestart, en vanaf 1 januari 2012 moet iedereen het gebruik van antibiotica registreren. Daarmee kun je goed en slecht gebruik identificeren. Dat geldt ook voor dierenartsen. Deze registratie moet ook een managementtool zijn waar dierenarts en veehouder regelmatig over moeten praten. Veel gebruik van antibiotica betekent dat er in huisvesting, voeding en verzorging zaken beter kunnen.'

dacht vraagt voor een verantwoord verbruik. Meer zit er op het moment niet in.'

Hoe verhoudt zich het gebruik van antibiotica in Nederland met de rest van de wereld?

'Wij zitten aan de top. Dat is ook logisch, want we houden vee intensief. Nergens vind je zoveel varkens, kalveren en pluimvee en melkvee per oppervlakte.'

Het gros van het antibioticagebruik zit in uiergezondheid en droogzetten. Waar ziet u mogelijkheden om te minderen?

'Veel veehouders zien droogzetten als een verzekeringspremie, maar waarom gebruik je antibiotica in een gezond dier? De onderzoeken naar selectief droogzetten bieden vast mogelijkheden om deze vorm van antibioticagebruik te verminderen. De uier is een soort afgesloten compartiment, maar wel een onderdeel van de koe, een kwetsbaar

'Antibiotica zijn voor de hele sector te veel een economische tool geweest'

Welke rol ziet u voor de dierenarts?

'De dierenarts moet meer poortwachter worden. Hij heeft antibiotica te makkelijk geleverd en dat proces moeten we omdraaien. De dierenarts moet belangrijker worden en verantwoording nemen, maar ook de kans daarvoor krijgen. Shoppen met medicijnen moet worden voorkomen. Dat is lastig, want de dierenarts is ook economisch afhankelijk en dat zet hem onder druk.'

Valt de fabrikanten van derde- en vierdegeneratiemiddelen zoals Excenell en Cobactan wat te verwijten?

'Nee, want het zijn wettelijk geregistreerde producten, waarbij de werkzame stof nagenoeg gelijk is aan middelen die we ook in de humane gezondheidszorg gebruiken. De farmacie heeft echter ook economische belangen bij de promotie en verkoop van deze middelen.'

Kunnen deze derde- en vierdegeneratiemiddelen verboden worden?

'Nee, dat kan de overheid niet doen. Dat kan alleen in Brussel, maar deze discussie loopt niet in alle EU-landen. Alleen de sector zelf kan dat effectief doen, maar die is niet goed georganiseerd. Er is bijvoorbeeld geen overkoepelend IKB-keurmerk waar je dat in kunt opnemen. Wat er nu gebeurt is dat de sector aan-

onderdeel. Behandel mastitis meer protocollair met behandelplannen, die een richtlijn moeten zijn voor een verantwoorde keuze.'

En langer behandelen bij klinische mastitis?

'Dat is eigenlijk "off-label use", het staat zo niet in de voorschriften. Door bacteriën lang bloot te stellen aan antibiotica creëer je onvermijdelijk resistentie. Met langer behandelen werk je juist resistentie in de hand.'

Krijgen we resistentie bij antibioticagebruik onder controle?

'Nee, het is aan elkaar verbonden en zolang we antibiotica gebruiken, raken we resistentie nooit meer kwijt. We moeten dus nadenken over hoe we het onder controle houden.'

Hoe ziet u antibioticagebruik over vijf jaar?

'Het gebruik wordt tot een minimum beperkt en alleen wanneer het als indicatie écht nodig is. Structureel droogzetten is substantieel teruggebracht. Antibiotica zijn nooit het antwoord op een probleem. Het gezondheidsmanagement is sterk verbeterd zonder antibioticagebruik. Met de initiatieven die er lopen kan de melkveehouderij gemakkelijk deze winst behalen.'

Laatst sprak ik met een veehouder over het gebruik van derde- en vierdegeneratiemiddelen. Hij wist gewoon niet welk risico eraan vast zat. "Had mijn dierenarts me dat maar verteld." Na mijn uitleg is hij er resoluut mee gestopt.' Hoogleraar en dierenarts Dik Mevius is er eigenlijk heel verbaasd over dat er in de melkveehouderij zo weinig wordt gesproken over het gebruik van antibiotica in relatie tot volksgezondheid. 'Dierenartsen hebben antibiotica te gemakkelijk voorgeschreven.'

De fascinatie voor antibiotica en bacteriën startte bij Mevius na zijn oplei-

ding als dierenarts en het werk op de vakgroep interne diergeneeskunde van de faculteit voor Diergeneeskunde. 'Elk antibioticum is anders, elke bacterie heeft zijn eigen karakteristiek; die combinatie is een heel dynamisch proces.'

In eerste instantie was hij vooral nieuwsgierig naar het optimaal behandelen van dieren, de opkomende discussie over de relatie met volksgezondheid wakkerde zijn kennishonger verder aan.

Na zijn werk bij GD als hoofd bacteriologie klom Mevius verder op als hoogleraar antibioticumresistentie aan de faculteit voor Diergeneeskunde en hoofd referentielaboratorium antibioticumresistentie

agenda. Resistentie is een heel natuurlijk proces, dat eigenlijk met de komst van antibiotica al zichtbaar werd, weet Mevius. 'MRSA ontdekten we al in de jaren zestig, ESBL's kwamen in de jaren tachtig. De verspreiding van resistentie gaat momenteel in sneltreinvaart.'

Hoe komt het dat het nu zo snel gaat?

'Het is eigenlijk simpele kansberekening. Hoe meer antibiotica er gebruikt wordt, hoe meer kans op resistentie. Daarbij is de Westerse wereld een bron van verspreiding van resistentie door handel in dieren. Dankzij deze mobiliteit verspreiden resistente kiemen zich over de hele

komen aan dat ook de melkveesector met het antibioticagebruik aan de slag gaat.'

Wat moet er veranderen bij de antibiotica-inzet?

'Antibiotica zijn niet terughoudend genoeg ingezet. Veel partijen hadden daar belang bij, niet alleen de dierenarts, maar ook de veevoerleverancier en de bank. Ze zijn te veel een economische tool geweest, maar er moet rekening gehouden worden met volksgezondheidsbelangen. Deze bewustwording moet leiden tot een verantwoord gebruik. Dat moeten melkveehouder en dierenarts samen en transparant aanpakken.'